ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 14ης Μαρτίου 1996 *

Στην υπόθεση C-315/94,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Arbeitsgericht Bielefeld (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Peter de Vos

και

Stadt Bielefeld,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. N. Κακούρη, πρόεδρο τμήματος, G. Hirsch, F. A. Schockweiler, P. J. G. Kapteyn (εισηγητή) και J. L. Murray, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο Stadt Bielefeld (Δήμος του Bielefeld), εκπροσωπούμενος από τη Marion Weike, Stadtverwaltungsdirektorin του Δήμου του Bielefeld,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τον Ernst Röder, Ministerialrat στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, και τον Bernd Kloke, Oberregierungsrat στο ίδιο υπουργείο,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τη Lotty Nordling, rättschef,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τους Christopher Docksey και Günter Wilms, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 14ης Δεκεμβρίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 3ης Νοεμβρίου 1994, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Νοεμβρίου 1994, το Arbeitsgericht Bielefeld υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου

177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33, στο εξής: κανονισμός 1612/68).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του de Vos (στο εξής: προσφεύγων), βελγικής ιθαγενείας, και του Δήμου του Bielefeld (στο εξής: καθού), στον οποίο εργάζεται ως βοηθός αρχίατρος (Oberarzt).

3 Η συλλογική σύμβαση της 4ης Νοεμβρίου 1966, η οποία εφαρμόζεται στους μισθωτούς της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και των ομοσπόνδων κρατών, καθώς και στους μισθωτούς των δημοτικών αρχών και των δημοτικών επιχειρήσεων (στο εξής: ΣΣ περί συνταξιοδοτήσεως) προβλέπει, όσον αφορά τα άτομα που βρίσκονται στην κατάσταση του προσφεύγοντος, επικουρική ασφάλιση γήρατος και επιζώντων από το Versorgungsanstalt des Bundes und der Länder (ταμείο συντάξεων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας και των ομοσπόνδων κρατών της, στο εξής: VBL). Κατά το άρθρο 29 του καταστατικού του VBL, ο εργοδότης καταβάλλει στον οργανισμό αυτόν κάθε μήνα εισφορές για τον μισθωτό.

4 Από τις 29 Μαρτίου 1993 μέχρι την 1η Μαρτίου 1994 ο προσφεύγων υπηρέτησε τη στρατιωτική θητεία του στον βελγικό στρατό. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής ο καθού δεν κατέβαλλε εισφορές στο VBL για τον προσφεύγοντα. Κατά συνέπεια, το εν λόγω ταμείο ανέστειλε την ασφαλιστική κάλυψη του προσφεύγοντος από τις 28 Μαρτίου 1993 μέχρι τις 2 Μαρτίου 1994.

5 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι, κατά το άρθρο 1 του Wehrpflichtgesetz (νόμου περί στρατιωτικής θητείας, *BGBl* 1994, I, σ. 1505), όλοι οι Γερμανοί υπήκοοι άνω των 18 ετών υποχρεούνται να υπηρετήσουν στρατιωτική θητεία.

6 Το άρθρο 1 του Gesetz über den Schutz des Arbeitsplatzes bei Einberufung zum Wehrdienst (νόμου περί προστασίας της θέσεως εργασίας κατά την εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας, στο εξής: APSG, *BGBl* 1980, I, σ. 425) ορίζει:

«Άρθρο 1

1) Όταν ο εργαζόμενος καλείται προς κατάταξη για την εκπλήρωση της στρατιωτικής του θητείας ή για να παράσχει στρατιωτική υπηρεσία, η σύμβαση εργασίας του αναστέλλεται κατά τη διάρκεια της σχετικής περιόδου.

2) Όταν πρόκειται για μισθωτό του δημοσίου τομέα, ο εργοδότης υποχρεούται να του καταβάλλει τις αποδοχές του για όσο χρόνο παρέχει στρατιωτική υπηρεσία όπως τις καταβάλλει κατά το διάστημα της κανονικής αδείας του εργαζομένου. Δεν περιλαμβάνονται στις αποδοχές τα ειδικά επιδόματα που παρέχονται στον εργαζόμενο σε συνάρτηση με την κανονική του άδεια.

(...)».

7 Στη συνέχεια, το άρθρο 14 a του APSG ορίζει:

«1) Η κλήση προς κατάταξη για την εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας ή προς παροχή στρατιωτικής υπηρεσίας δεν επηρεάζει την ύπαρξη επικουρικής ασφαλίσεως γήρατος και επιζώντων για τους μισθωτούς του δημόσιου τομέα. Τούτο ισχύει επίσης όταν η επικουρική αυτή ασφάλιση εξασφαλίζεται με ασφάλιση για υψηλότερα ποσά ή με άλλο τρόπο.

2) Ο εργοδότης οφείλει να συνεχίσει να καταβάλλει τις εισφορές (τόσο το τμήμα που αναλογεί στον εργοδότη όσο και εκείνο που αναλογεί στον

μισθωτό) κατά το χρονικό διάστημα της στρατιωτικής υπηρεσίας, συγκεκριμένα δε μέχρι του ποσού των εισφορών που θα όφειλε να καταβάλει αν δεν είχε ανασταλεί η σύμβαση εργασίας λόγω της στρατεύσεως.

Όταν λήξει η στρατιωτική υπηρεσία, ο εργοδότης γνωστοποιεί στον Ομοσπονδιακό Υπουργό Άμυνας ή στην καθορισμένη από αυτόν υπηρεσία το ποσό των εισφορών που αντιστοιχούν στη διάρκεια της στρατιωτικής υπηρεσίας, ώστε να του επιστραφούν.

Η κατά τη δεύτερη φράση ρύθμιση δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση του άρθρου 1, παράγραφος 2.

Οι αιτήσεις επιστροφής πρέπει να υποβάλλονται εντός ενός έτους από τη λήξη της στρατιωτικής θητείας. Μεταβολές του ύψους των εισφορών που επέρχονται μετά τη στρατιωτική θητεία δεν λαμβάνονται υπόψη.»

8 Στο πλαίσιο της προσφυγής ενώπιον του Arbeitsgericht Bielefeld, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι ο καθού υποχρεούται να καταβάλλει τις εισφορές στο VBL που αντιστοιχούν στην περίοδο της στρατιωτικής του θητείας στον βελγικό στρατό δυνάμει του άρθρου 48 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 7 του κανονισμού 1612/68, που απαγορεύουν, κατ' αυτόν, κάθε δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών.

9 Κατά το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68,

«1. Ο εργαζόμενος υπήκοος ενός κράτους μέλους δεν δύναται στην επικράτεια των άλλων κρατών μελών να έχει, λόγω της ιθαγενείας του, διαφορετική μεταχείριση από τους ημεδαπούς εργαζομένους, ως προς τους όρους απασχολήσεως και εργασίας, ιδίως όσον αφορά την αμοιβή, την απόλυση, την επαγγελματική επανένταξη ή την επαναπασχόληση αν έχει καταστεί άνεργος.

2. Απολαύει των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους.

(...)»

10 Κρίνοντας ότι από τη διαφορά ανακύπτουν ζητήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, το Arbeitsgericht Bielefeld αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας, την έννοια ότι ο εργαζόμενος, ο οποίος έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους και απασχολείται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, μπορεί να αξιώσει τη συνέχιση καταβολής των εισφορών (τόσο του τμήματος που αναλογεί στον εργοδότη όσο και εκείνου που αναλογεί στον εργαζόμενο) για την επικουρική σύνταξη γήρατος και επιζώντων που προβλέπεται για τους εργαζομένους στον δημόσιο τομέα, συγκεκριμένα δε μέχρι του ποσού των εισφορών που θα έπρεπε να καταβληθεί εάν η σχέση εργασίας δεν αναστελλόταν λόγω της στρατεύσεως του εργαζομένου, δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα υπήκοοι του εν λόγω κράτους μέλους έχουν εκ του νόμου το δικαίωμα αυτό σε περίπτωση εκπληρώσεως των στρατιωτικών υποχρεώσεών τους στο κράτος αυτό;»

11 Ο καθού και η Γερμανική Κυβέρνηση διατείνονται, κατ' ουσίαν, ότι η υποχρέωση του εργοδότη να συνεχίσει να καταβάλλει τις εισφορές των μισθωτών του δημοσίου τομέα που υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία συνδέεται αναπόσπαστα με την υποχρέωση του Ομοσπονδιακού Υπουργού Άμυνας, όπως προβλέπεται από τον APSG, προς επιστροφή στον εργοδότη των καταβληθεισών εισφορών. Η τελευταία αυτή υποχρέωση απορρέει από το καθήκον αρωγής που υπέχει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας έναντι των κληρωτών και, επομένως, δεν αποτελεί υποχρέωση απορρέουσα απο τη σύμβαση εργασίας. Συναφώς, θεωρούν ιδίως ότι η απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Οκτωβρίου 1969, 15/69, Ugliola (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 127), αφορά μια διαφορετική περίπτωση.

12 Η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται περαιτέρω ότι η υποχρέωση του εργοδότη να συνεχίσει, κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας, να καταβάλλει εισφορές για τη συμβατική επικουρική ασφάλιση γήρατος και επιζώντων, την επιστροφή των οποίων μπορεί να ζητήσει στη συνέχεια από τον Ομοσπονδιακό Υπουργό Άμυνας, προβλέφθηκε μόνο για λόγους διοικητικής οργανώσεως.

13 Η Σουηδική Κυβέρνηση, εξάλλου, εκθέτει ότι οι εισφορές που καταβάλλονται άμεσα ή έμμεσα όταν ο εργαζόμενος υπηρετεί τη στρατιωτική θητεία του πρέπει να θεωρηθούν ως αντιστάθμιση της θητείας αυτής, σε καμία δε περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθούν ως όρος απασχολήσεως ή εργασίας ή ως κοινωνικό πλεονέκτημα που μπορεί να ισχύει για εργαζομένους άλλων κρατών μελών που τελούν υπό τις ίδιες συνθήκες με τους ημεδαπούς.

14 Πρέπει να εξεταστεί καταρχάς αν το σύστημα που εξασφαλίζει την καταβολή των εισφορών ασφαλίσεως γήρατος και επιζώντων όταν ο εργαζόμενος υπηρετεί τη στρατιωτική του θητεία, όπως προβλέπεται από τη γερμανική νομοθεσία, συνδέεται, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1612/68, με τους όρους απασχολήσεως και εργασίας του ενδιαφερομένου.

15 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, καταρχήν, οι εργοδοτικές εισφορές σε επικουρική ασφάλιση γήρατος και επιζώντων αποτελούν μέρος των αποδοχών, δεδομένου ότι πρόκειται για χρηματικό όφελος παρεχόμενο στον εργαζόμενο από τον εργοδότη, δυνάμει της ΣΣ περί συνταξιοδοτήσεως λόγω της σχέσεως εργασίας. Εντούτοις, όταν ο εργαζόμενος εκπληρώνει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, η σύμβαση εργασίας αναστέλλεται. Επομένως, αναστέλλεται επίσης και η υποχρέωση του εργοδότη προς καταβολή εισφορών στο πλαίσιο της συμβάσεως εργασίας.

16 Ναι μεν κατά το άρθρο 14 a, παράγραφος 2, ο εργοδότης οφείλει να συνεχίσει να καταβάλλει τις εισφορές (τόσο το τμήμα που αναλογεί στον εργοδότη όσο και εκείνο που αναλογεί στον μισθωτό) κατά το χρονικό διάστημα της στρατιωτικής θητείας, αυτό δε μέχρι του ποσού που θα έπρεπε να καταβληθεί αν δεν είχε ανασταλεί η σύμβαση εργασίας λόγω της στρατεύσεως, πλην όμως η υποχρέωση αυτή του εργοδότη δεν συνδέεται με τη σύμβαση εργασίας.

17 Όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 33 των προτάσεών του, η παρούσα υπόθεση διαφέρει από εκείνη η οποία έδωσε αφορμή για την έκδοση της προαναφερθείσας αποφάσεως Ugliola. Ενώ στην τελευταία αυτή υπόθεση το άρθρο 6 του APSG επέβαλλε στον εργοδότη να λάβει υπόψη το χρονικό διάστημα της απουσίας λόγω της στρατιωτικής θητείας, προβλέποντας ιδίως ότι ο χρόνος της στρατεύσεως συνυπολογίζεται για τον χρόνο υπηρεσίας στην επιχείρηση, η υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 14 a, παράγραφος 2, του APSG δεν εντάσσεται, στην περίπτωση που αφορά η κύρια δίκη, στο πλαίσιο των όρων απασχολήσεως και εργασίας. Πράγματι, ο ρόλος του εργοδότη δυνάμει της διατάξεως αυτής περιορίζεται στη συνεργασία με την ομοσπονδιακή διοίκηση, συνίσταται δε στην καταβολή για λογαριασμό της, για λόγους διοικητικής οργανώσεως, των εισφορών που θα βάρυναν αυτόν και τον εργαζόμενο αν η σύμβαση εργασίας δεν είχε ανασταλεί.

18 Επομένως, διαπιστώνεται ότι η συνέχιση της καταβολής εισφορών επικουρικής ασφαλίσεως γήρατος και επιζώντων, όπως προβλέπεται από τη γερμανική νομοθεσία, δεν αποτελεί συμβατική ή εκ του νόμου υποχρέωση βαρύνουσα τον εργοδότη, όσον αφορά τους όρους απασχολήσεως και εργασίας, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1612/68, αλλά αποτελεί πλεονέκτημα που παραχωρεί το ίδιο το κράτος στους κληρωτούς για να αντισταθμίσει μερικώς τις συνέπειες που απορρέουν από την υποχρέωσή τους εκπληρώσεως της στρατιωτικής θητείας.

19 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξεταστεί αν δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68 κράτος μέλος οφείλει να παρέχει ένα τέτοιο πλεονέκτημα στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών που εργάζονται στο έδαφός του όταν αυτοί εκπληρώνουν τις στρατιωτικές υποχρεώσεις τους έναντι του δικού τους κράτους.

20 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει ήδη δεχθεί ότι ως κοινωνικά πλεονεκτήματα νοούνται όλα εκείνα τα πλεονεκτήματα τα οποία, ανεξαρτήτως του αν συνδέονται ή όχι με σύμβαση εργασίας, αναγνωρίζονται γενικά στους ημεδαπούς εργαζομένους, λόγω της αντικειμενικής τους ιδιότητας ως εργαζομένων ή λόγω του ότι έχουν απλώς την κατοικία τους στο εθνικό έδαφος, και των οποίων η χορήγηση κατ' επέκταση και στους εργαζομένους, υπηκόους άλλων κρατών μελών, εμφανίζεται επομένως ικανή να διευκολύνει την κινητικότητά τους εντός της Κοινότητας (αποφάσεις της 31ης Μαΐου 1979, 207/78, Even, Συλλογή τόμος 1979/ΙΙ, σ. 19, σκέψη 22, και της 27ης Μαΐου 1993, C-310/91, Schmid (Συλλογή 1993, σ. I-3011, σκέψη 18).

21 Όπως διαπιστώθηκε ανωτέρω, ένα πλεονέκτημα όπως αυτό το οποίο απορρέει από τη γερμανική νομοθεσία για ορισμένες κατηγορίες ημεδαπών εργαζομένων αποσκοπεί να αντισταθμίσει μερικώς ως προς τους κληρωτούς τις συνέπειες που απορρέουν από την υποχρέωσή τους εκπληρώσεως στρατιωτικής θητείας.

22 Επομένως, ένα τέτοιο πλεονέκτημα, το οποίο συνδέεται ουσιωδώς προς την εκπλήρωση στρατιωτικής θητείας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχεται στον ημεδαπό εργαζόμενο λόγω της αντικειμενικής ιδιότητάς του ως εργαζομένου ή λόγω του γεγονότος και μόνον ότι έχει την κατοικία του στην εθνική επικράτεια και, για τον λογο αυτόν, δεν έχει τα ουσιώδη χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κοινωνικών πλεονεκτημάτων που αφορά το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68.

23 Συνεπώς, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1612/68 έχει την έννοια ότι ο εργαζόμενος, ο οποίος έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους και απασχολείται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, δεν δικαιούται να αξιώσει τη συνέχιση της καταβολής των εισφορών (ως προς το τμήμα που αναλογεί στον εργοδότη και ως προς αυτό που αναλογεί στον εργαζόμενο) σε επικουρικό ταμείο συντάξεως γήρατος και επιζώντων των μισθωτών του δημόσιου τομέα για το ποσό των εισφορών που θα έπρεπε να καταβληθεί αν η σύμβαση εργασίας δεν είχε ανασταλεί λόγω της κλήσεώς του προς στράτευση, όταν ένα τέτοιο δικαίωμα παρέχεται στους υπηκόους του εν λόγω κράτους μέλους που εργάζονται στη δημόσια διοίκηση και υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία στο κράτος αυτό.

Επί των δικαστικών εξόδων

24 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική και η Σουηδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 3ης Νοεμβρίου 1994 το Arbeitsgericht Bielefeld, αποφαίνεται:

Το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας, έχει την έννοια ότι ο εργαζόμενος, ο οποίος έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους και απασχολείται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, δεν δικαιούται να αξιώσει τη συνέχιση της καταβολής των εισφορών (ως προς το τμήμα που αναλογεί στον εργοδότη και ως προς αυτό που αναλογεί στον εργαζόμενο) σε επικουρικό ταμείο συντάξεως γήρατος και επιζώντων των μισθωτών του δημόσιου τομέα για το ποσό των εισφορών που θα έπρεπε να καταβληθεί αν η σύμβαση εργασίας δεν είχε ανασταλεί λόγω της κλήσεώς του προς στράτευση, όταν ένα τέτοιο δικαίωμα παρέχεται στους υπηκόους του εν λόγω κράτους μέλους που εργάζονται στη δημόσια διοίκηση και υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία στο κράτος αυτό.

Κακούρης Hirsch Schockweiler

Kapteyn Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Μαρτίου 1996.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

Κ. Ν. Κακούρης